

Đón chuyến tàu đi đến những ga

Để rồi nghe thấy:

Lâu lâu còi rúc nghe rền rĩ

Lòng của người đi rẻo kẻo về

thì ai còn buồn kiểm soát tới để nhớ ra rằng chữ “ga” kia là của Tây phương nhập cảng?

Tôi mỉm cười tự đọc một câu:

Cô kia má đỏ hồng hồng

Bởi cô tắm gội xà phòng ca-đôm

thì chữ “xà phòng ca-đôm” thực đã hoàn toàn bình dân hóa cả rồi vân vân và vân vân...

Tôi có vài anh bạn luôn luôn nhắc nhở thanh niên Việt ngày nay nói tiếng Pháp kém quá (!) Trong khi chắc chắn rằng không một người Pháp nào lại khó tính một cách kỳ quái nếu không phải là nô lệ, nhắc nhở chỉ trích một người Pháp khác đã không nói thạo tiếng Việt. Tôi bâng khuâng tự hỏi: Ngày nay mở lại những trang lịch sử văn học, chúng ta sở dĩ kiêu hãnh được vì những thơ tục ngữ cùng những áng văn nôm khác, hay vì những bài thơ chữ Hán của Tùng Thiện Vương, Tuy Lý Vương?

Thi đáo Tùng, Tuy thất thịnh Đường

Cụ thể hơn nữa, với cuốn “*Chinh Phụ Ngâm*”, thì Đặng Trần Côn và Đoàn Thị Điểm, ai đã là vinh dự cho ai?

HÃY XÂY DỰNG MỘT NỀN ĐẠI HỌC VIỆT THUẦN TÚY

Có một hôm gặp anh bạn đã đỗ cử nhân Toán học, tôi hỏi câu này:

- Theo ý anh nền đại học Toán có nên chuyển ngay sang tiếng Việt?

Đáp lời tôi anh có nêu mấy điểm khó khăn:

- Chúng ta còn phải học một vài giờ do giáo sư Pháp giảng dạy.
- Chúng ta còn phải dùng những sách Pháp. Và Y khoa, Dược khoa sở dĩ chưa chuyển sang tiếng Việt cũng chính vì những lẽ trên.

Anh bạn tôi lại tiếp:

- Và lại bài giảng Toán trên đại học cách hành văn trừu tượng vô cùng.

Tôi biết ý anh bạn muốn gián tiếp nói: Vì trừu tượng như vậy nên khó học sang tiếng Việt.

Tôi biết lắm, một bài toán siêu việt ở trên đại học như bài toán của Fred Hoyle⁹ tính tốc độ của các Thiên hà (galaxy), thì thực là cả một bài thơ thống thiết.

Chính vì vậy mà trước khi đề cập vấn đề “Hãy xây dựng một nền đại học Việt thuần túy” tôi phải nhập đề bằng cách chứng minh tất cả những gì là phong phú, là giàu sang, là tế nhị của tiếng Việt.

Nói về tế nhị, trong văn chương thế giới hình như không nước nào có được chữ “Ai” của ta.

Người vợ mới cưới mang cơm ra đồng cho chồng ngược ngáp, e lệ gọi: “Này ai ơi lên mà ăn cơm.” Và ngay sau đó để trả lời câu đùa của chồng hỏi lại mình: “Ai gọi ai lên ăn cơm đây?” người vợ đã trả lời:

“Ai gọi ai lên ăn cơm, chứ còn gọi ai nữa!”

Một chữ “ai” mà chỉ cho cả ba ngôi.

Trong một áng văn nôm vào hạng thường thường của người Việt như cuốn “*Nhị Độ Mai*” cũng có thừa những câu:

Một mình bước xuống làm thình

Mặc ai trên ấy tự tình với ai

(Chữ *ai* trên chỉ Hạnh Nguyên, chữ *ai* dưới chỉ Mai Sinh.)

⁹ Một nhà thiên văn học Anh hiện đại.